

REGLAMENTO DĖL ĮRODYMŲ RINKIMO

TAIKYMO

PRAKTIKOS VADOVAS

**(2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl
valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant
įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose)**

**Šį dokumentą parengė Komisijos tarnybos,
pasikonsultavusios su Europos teisminių institucijų tinklu civilinėse ir
komercinėse bylose (<http://europa.eu.int/civiljustice>)**

TURINYS

I. Įvadas

II. Reglamento tikslai

III. Materialinė reglamento taikymo sritis

IV. Teismai ir valdžios institucijos

V. Įrodymų rinkimo būdai

A. Du būdai

B. Prašančiojo teismo prašymas kompetentingam teismui (4–16 straipsniai)

a) Prašymų perdavimas

a1) Forma ir turinys

a2) Specialūs prašymai

a3) Skubios priemonės prašymams ir kitai informacijai perduoti

a4) Kalbos

a5) Reikalavimo legalizuoti prašymus netaikymas

b) Prašymų gavimas

b1) Patvirtinimas

b2) Neišsamus prašymas

c) Prašomojo teismo renkami įrodymai

- c1) Terminai
- c2) Prašymų vykdymui taikytina teisė (10 straipsnis)
- c3) Prievartos priemonės
- c4) Prašymo vykdymas būnant ir dalyvaujant šalims arba prašančiojo teismo atstovams

- d) Atsisakymas vykdyti prašymą
 - d1) Asmens teisė arba pareiga atsisakyti pateikti įrodymus
 - d2) Įvairūs atsisakymo pagrindai
 - d3) Viešosios tvarkos išlyga
 - d4) Atsisakymo pasekmės

- e) Pranešimas apie prašomojo teismo delsimą arba atsisakymą

- f) Tvarka įvykdžius prašymą

C. Prašančiojo teismo tiesiogiai renkami įrodymai, 17 straipsnis

D. Šiuolaikinių ryšio priemonių taikymo taisyklės

I priedas: Įrodymų rinkimo būdai

II priedas: Prašymas kompetentingam teismui

III priedas: Tiesioginis įrodymų rinkimas (17 straipsnis)

IV priedas: Standartinės formos (priedas)

I. Įvadas

1. Dažnai siekiant laimėti bylą nepakanka pateikti ieškinį prieš kitą šalį, kadangi pastaroji gali ginčyti ieškinį grindžiančius faktus. Todėl paprastai labai svarbu teismui pateikti ieškinį patvirtinančius įrodymus. Norint tai padaryti, gali tekti surinkti įrodymus ne toje valstybėje narėje, kurioje vyksta ar gali vykti teismo procesas, o kurioje nors kitoje. Pavyzdžiui, gali tekti apklausti liudytojus kitose valstybėse narėse, arba teismui gali tekti nuvykti į įvykio vietą kitoje valstybėje narėje.

2. Iki 2004 m. nebuvo jokio dokumento dėl įrodymų rinkimo, kuris įpareigotų visas valstybes nares. 2001 m. Europos Vadovų Taryba priėmė Reglamentą (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose (toliau – reglamentas), kuris nustato procedūrinės taisyklės, palengvinančias įrodymų rinkimą kitoje valstybėje narėje. Reglamentas taikomas visoje Sąjungoje, išskyrus Daniją, nuo 2004 m. sausio 1 d. Tose valstybėse narėse, kur galioja, jis pakeičia 1970 m. Hagos konvenciją.

Reglamentą ir visą su jo taikymu susijusią informaciją galima rasti Europos teisminių institucijų tinklo civilinėse bylose interneto svetainėje:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/takingevinformation_en.htm

II. Reglamento tikslai

3. Dažnai valstybės narės teismui, kurio prašoma priimti sprendimą civilinėje ar komercinėje byloje, tenka rinkti įrodymus kitoje valstybėje narėje.

4. Pagrindinis reglamento tikslas yra užtikrinti, kad prašymai rinkti įrodymus būtų įvykdomi skubiai. Veiksminga civilinių ar komercinių bylų nagrinėjimo tvarka reikalauja, kad prašymų dėl įrodymų rinkimo perdavimas ir vykdymas tarp valstybių narių teismų turi būti atliekamas tiesiogiai ir greičiausiomis priemonėmis. Siekiant palengvinti įrodymų rinkimą, reglamentas taip pat numato galimybę valstybės narės

teismui tiesiogiai rinkti įrodymus kitoje valstybėje narėje.

III. Materialinė reglamento taikymo sritis ir santykis su tarptautinėmis sutartimis

5. Remiantis 1 straipsnio 1 dalimi, reglamentas taikomas civilinėms ar komercinėms byloms, kai valstybės narės teismas pagal tos valstybės teisės nuostatas prašo:

- kitos valstybės narės kompetentingo teismo surinkti įrodymus; arba
- tiesiogiai surinkti įrodymus kitoje valstybėje narėje.

Reglamento 1 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad prašymas negali būti rengiamas siekiant gauti įrodymų, kurie nėra skirti naudoti jau prasidėjusiame ar numatomame teismo procese.

6. Todėl numatytos keturios reglamento taikymo sąlygos. Jis taikomas:

- prašymams surinkti įrodymus;
- įrodymams, skirtiems naudoti jau prasidėjusiame ar numatomame teismo procese;
- civilinėse ar komercinėse bylose;
- valstybės narės teismo.

7. „Civilinės ir komercinės bylos“ – savarankiška Bendrijos teisės sąvoka, kurią aiškinti reikia atsižvelgiant į reglamento bei EB sutarties tikslus ir ypač remiantis jos 65 straipsniu. Europos Teisingumo Teismas ne kartą pateikė šios sąvokos išaiškinimą¹. Reglamentas taikomas visoms civilinėms ir komercinėms byloms, nepriklausomai nuo teismo ar tribunolo, kuriame jos nagrinėjamos, pobūdžio. Pavyzdžiui, jis bus taikomas ginčui, susijusiam su civiline ir komercine teise, vartotojų apsaugos teise, darbo teise ir netgi konkurencijos teise, kiek tai susiję su privačių asmenų ginčiais. Be to, reikėtų pabrėžti, kad reglamentas taikomas ir tiems klausimams, kurių nereglamentuoja Briuselio I reglamentas², pavyzdžiui, klausimams, susijusiems su fizinių asmenų statusu

¹ Žr. pvz., 1976 m. spalio 14 d., 29/76, *LTU v. Eurocontrol*, *Rink.*, 1541; 1980 m. gruodžio 16 d., 814/79, *Ruffler*, *Rink.*, 3807; 1993 m. balandžio 21 d., C-172/91 *Sontag*, *Rink.*, I-1963; 2002 m. lapkričio 14 d., C-271/00, *Steenbergen v. Baten*.

² 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo.

ar teisnumu ir veiksnumu, turtinėms teisėms, kylančioms iš santuokinių santykių, testamentams ir paveldėjimui; bankroto, bylų, susijusių su nemokių bendrovių ar kitų juridinių asmenų likvidavimu, teismų susitarimų ir susitarimų tarp kreditorių bei skolininkų ir analogiškoms byloms.

8. „Įrodymų“ sąvoka reglamente neapibrėžta. Ji apima pavyzdžiui, liudytojų, šalių, ekspertų parodymus, dokumentų rengimą, faktų patikrinimą, nustatymą, informaciją apie šeimos ar vaiko gerovę.

9. Reglamente nepateiktas sąvokos „teismas“ apibrėžimas. Todėl ji turėtų būti aiškinama plačiau, įtraukiant visas valstybių narių valdžios institucijas, turinčias jurisdikciją spręsti klausimus, kuriems taikomas reglamentas³. Sąvoka „teismas“ neapima arbitražo teismų.

10. Prašymas gali būti rengiamas tik siekiant gauti įrodymų, kurie skirti naudoti jau prasidėjusiam ar numatomame teismo procese. Tai apima įrodymų rinkimą prieš faktinę teismo proceso, kuriame jie turi būti naudojami, pradžią, pavyzdžiui, jei reikia surinkti įrodymus, kurių nebūtų galima gauti vėliau.

11. Reglamento 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, kalbant apie bylas, kurioms jis taikomas, šiam reglamentui teikiama pirmenybė, palyginti su kitomis valstybių narių sudarytų dvišalių ar daugiašalių sutarčių arba susitarimų nuostatomis, ypač 1970 m. kovo 18 d. Hagos konvencija dėl įrodymų civilinėse arba komercinėse bylose paėmimo užsienyje, santykiuose tarp valstybių narių, šių dokumentų šalių.

12. Tačiau reglamentas netrukdo dviem valstybėms narėms arba keletui jų taikyti arba sudaryti sutartis ar susitarimus dėl tolesnio įrodymų rinkimo palengvinimo, jeigu jie neprieštarauja šiam reglamentui (21 straipsnio 2 dalis).

IV. Teismai ir valdžios institucijos

³ Šiuo atveju kaip pavyzdį žr. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 2 straipsnio 1 dalyje pateiktą „teismo“ apibrėžimą.

13. Reglamente numatyti įvairūs teismai ir valdžios institucijos:

- **Prašantysis teismas** (2 straipsnis) yra teismas, kuriame teismo procesas jau prasidėjo ar yra numatytas.
- **Prašomasis teismas** (2 straipsnis) yra kitos valstybės narės teismas, kompetentingas surinkti įrodymus.
- **Centrinė įstaiga** (3 straipsnio 1 dalis) teikia informaciją teismams ir sprendžia visas problemas, kurios gali atsirasti dėl prašymo. Centrinė įstaiga – išimties tvarka – prašančiojo teismo reikalavimu persiunčia prašymą kompetentingam teismui. Kaip nurodyta pirmiau (4 punktas), veiksminga civilinių ar komercinių bylų nagrinėjimo tvarka reikalauja, kad prašymų dėl įrodymų rinkimo perdavimas ir vykdymas tarp valstybių narių teismų turi būti atliekamas tiesiogiai ir greičiausiomis priemonėmis. Todėl prašymą centrinė įstaiga perduoda tik išimtiniais atvejais.
- **Kompetentinga institucija** (3 straipsnio 3 dalis) priima sprendimus dėl prašymų tiesiogiai rinkti įrodymus pagal 17 straipsnį. Centrinė įstaiga gali būti paskirta kompetentinga institucija.

V. Įrodymų rinkimo būdai

A. *Du būdai*

14. Reglamento II skyriuje įtvirtintos prašymų perdavimo ir vykdymo taisyklės. Kaip jau minėta, reglamentas numato du įrodymų rinkimo būdus (žr. I priedą):

- įrodymus renka prašomasis teismas, prašančiajam teismui tiesiogiai perdavus prašymą prašomajam teismui (žr. B. punktą toliau)
- įrodymus tiesiogiai renka prašantysis teismas (žr. C. punktą toliau)

Abu būdus galima atskirti pagal tai, kuris teismas atsakingas už įrodymų rinkimo

procedūrą (pirmuoju atveju tai prašomasis teismas, o antruoju – prašantysis teismas). Dar vienas skirtumas yra tai, kad tiesioginio įrodymų rinkimo atveju būtinas valstybės narės, kurioje turi būti renkami įrodymai, sutikimas. Abiem atvejais įrodymus galima rinkti vietinėmis ir nuotolinėmis priemonėmis (pavyzdžiui, vaizdo konferencijos pagalba). Pavyzdžiui, kai apklausiamas liudytojas, svarbus veiksnys, leidžiantis atskirti abu būdus, yra teismas, atsakingas už įrodymų rinkimą. Reikėtų pažymėti, kad abiem atvejais reglamentas numato galimybę teismui, kuris nėra atsakingas už įrodymų rinkimą, vis dėlto juos rinkti (žr. 12 straipsnį ir 17 straipsnio 4 dalį). Tai gali reikšti, kad teismas, kuris nėra atsakingas už įrodymų rinkimą, tačiau juos renka, galėtų pateikti klausimus apklausiamam liudytojui, jei už įrodymų rinkimą atsakingas teismas tam pritaria.

B. Prašančiojo teismo prašymas kompetentingam teismui (4–16 straipsniai)

a) Prašymų perdavimas

a1) Forma ir turinys

15. 4 straipsnio 1 dalyje nustatytos prašymų perdavimo formos ir turinio taisyklės (taip pat žr. II priedą). Prašymas parengiamas naudojant *A formą*. Formą galima užpildyti internete šiuo adresu:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_en.htm.

Jame pateikiama ši informacija:

- a) prašantysis teismas, o kai kuriais atvejais, ir prašomasis teismas;
kompetentingų teismų sąrašas ir jų teritorinė kompetencija pateikta Europos teisminių institucijų tinklo civilinėse bylose vadove:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_documents_en.htm

- b) proceso šalių ir jų atstovų, jeigu jie yra, vardai, pavardės ir adresai;

- c) bylos pobūdis ir esmė bei trumpas bylos aplinkybių išdėstymas; pildant šią grafiką, būtų pravartu prie aplinkybių santraukos nurodyti teisinį bylos pagrindą, trumpai aprašyti ginčijamus bylos klausimus ir tiesioginį įrodymų ryšį su tais klausimams (*A formos* 11 punktas).
- d) aprašymas, kaip bus renkami įrodymai;
- e) jeigu prašymas susijęs su asmens apklausa:
- apklaustino (-ų) asmens (-ų) vardas (-ai), pavardė (-ės) ir adresas (-ai),
 - klausimai, kurie turi būti pateikti apklaustinam (-iems) asmeniui (-ims), arba bylos aplinkybių, dėl kurių jis (jie) bus apklausiamas (-i), išdėstymas,
 - kai kuriais atvejais teisės atsisakyti liudyti pagal prašančiojo teismo valstybės narės teisę nurodymas,
 - bet kuris reikalavimas, kad apklausa turi būti atlikta davus priesaiką arba vietoj jos patvirtinimą, ir bet kuri naudotina speciali forma,
 - kai kuriais atvejais bet kuri kita informacija, kurią prašantysis teismas mano esant būtina.

a2) Specialūs prašymai

16. 4 straipsnio 1 dalies f punkte numatyta, kad kai prašymas teikiamas dėl dokumentų parengimo arba objektų patikrinimo, jame nurodomi jų duomenys.

17. Jei prašantysis teismas pareikalauja, kad prašymas būtų vykdomas specialia jo valstybės narės teisės nustatyta tvarka, jis naudoja *A formą* su tokiu įrašu (4 straipsnio 1 dalies g punktas). Kaip nustatyta *A formos* 13 punkte, informacija apie specialią procedūrą ir jos paaiškinimas turėtų būti pateikti formos priede. Speciali procedūra galėtų, pavyzdžiui, nustatyti įrodymų fiksavimo būdą, liudytojo, šalių apklausos ypatumus, eksperto skyrimo ir apklausos, dokumentų rengimo tvarką, t. t.

18. Jei prašantysis teismas prašo prašomojo teismo renkant įrodymus naudoti ryšio technologiją, pirmiausia vaizdo konferencijos ir telekonferencijos būdą, 4 straipsnio 1

dalies g punkte numatyta, kad prašyme nurodomas toks reikalavimas (naudojant *A formą*).

a3) Skubios priemonės prašymams ir kitai informacijai perduoti

19. Pagal reglamento 6 straipsnį visi prašymai ir raštai turi būti perduodami greičiausio perdavimo priemonėmis, kurias prašomoji valstybė narė nurodė kaip priimtinas. Susijusius valstybių narių raštus galima rasti Europos teisminių institucijų tinklo civilinėse bylose interneto svetainėje.

Perduoti galima bet kuriomis atitinkamomis priemonėmis, jeigu gauto dokumento turinys yra teisingas ir atitinka išsiųsto dokumento turinį, o visa jame pateikta informacija yra lengvai įskaitoma.

a4) Kalbos

20. Remiantis reglamento 5 straipsniu, prašymas parengiamas ir susirašinėjimas vyksta:

- prašomosios valstybės narės valstybine kalba;
- arba, jeigu toje valstybėje narėje yra kelios valstybinės kalbos, vietos, kurioje turi būti renkami įrodymai, valstybine kalba arba viena iš jos valstybinių kalbų;
- ar kita prašomosios valstybės narės nurodyta jai priimtina kalba.

Prie dokumentų, kuriuos prašantysis teismas mano esant būtina pridėti prašymui vykdyti, pridedamas vertimas į kalbą, kuria buvo parengtas prašymas.

21. Valstybių narių nurodytų joms priimtinos pagal 5 straipsnį ir 22 straipsnio 4 dalį formoms užpildyti valstybinės kalbos ar kalbų, išskyrus jų pačių valstybinę (-es) kalbą (-as), sąrašą galima rasti Europos teisminių institucijų tinklo civilinėse bylose interneto svetainėje.

a5) Reikalavimo legalizuoti prašymus netaikymas

22. Prašymo ir visų dokumentų, pridėtų prie prašymo, nereikia legalizuoti ar taikyti

jiems bet kokį kitą lygiavertį formalumą (4 straipsnio 2 dalis).

b) *Prašymų gavimas*

b1) *Patvirtinimas*

23. Gavęs prašymą, prašomasis teismas per septynias dienas nuo jo gavimo (7 straipsnio 1 dalis), išsiunčia prašančiajam teismui patvirtinimą dėl gavimo, parengtą priede nurodyta *B forma*.

24. Jeigu prašymas neatitinka kalbos reikalavimų (5 straipsnis) ar perdavimo taisyklių (6 straipsnis), prašomasis teismas gavimo patvirtinime apie tai įrašo pastabą.

25. Jei kalbos taisykles atitinkančio prašymo vykdymas nepatenka į teismo, kuriam jis buvo perduotas, jurisdikciją, šis teismas perduoda prašymą kompetentingam savo valstybės narės teismui ir apie tai informuoja prašantįjį teismą (*A formos* 14 punkte nurodyta forma).

b2) *Neišsamus prašymas*

26. Yra du atvejai, kuomet prašymas negali būti vykdomas, kadangi jis neišsamus:

27. Pirma, jei prašyme nėra visos reikalingos informacijos pagal 4 straipsnį (8 straipsnio 1 dalis). Tokiu atveju prašomasis teismas nedelsdamas ir vėliausiai per 30 dienų nuo prašymo gavimo apie tai informuoja prašantįjį teismą naudodamas *C formą*, ir paprašo jo atsiųsti trūkstamą informaciją, kuri turi būti kaip galima tikslesnė.

28. Antra, jei būtinas užstatas ar išankstinis mokėjimas (8 straipsnio 2 dalis).

- Už prašymo vykdymą pagal 10 straipsnį neturėtų būti reikalaujama kompensuoti jokių mokesčių ar išlaidų (18 straipsnio 1 dalis). Yra numatyta išlyga dėl ekspertų ir vertėjų žodžiu atlyginimų, taip pat išlaidų, atsiradusių taikant 10 straipsnio 3 ir 4 dalis.
- Jeigu reikalaujama eksperto nuomonės, prašomasis teismas, prieš vykdydamas prašymą, taip pat gali prašyti prašančiojo teismo atitinkamo užstato dėl prašomų

išlaidų ar išankstinio jų apmokėjimo (18 straipsnio 3 dalis). Visais kitais atvejais užstatas ar išankstinis mokėjimas negali būti sąlyga prašymui vykdyti.

- Jeigu būtinas užstatas ar išankstinis mokėjimas, prašomasis teismas naudodamas *C formą* nedelsdamas apie tai informuoja prašantįjį teismą (ne vėliau kaip per 30 dienų nuo prašymo gavimo) ir nurodo prašančiajam teismui kaip sumokėti užstatą ar atlikti išankstinį mokėjimą. Prašomasis teismas nedelsiant patvirtina, kad yra gautas užstatas arba išankstinis mokėjimas (ne vėliau kaip per 10 dienų nuo užstato arba išankstinio mokėjimo gavimo), naudodamas *D formą* (8 straipsnio 2 dalis).

c) Prašomojo teismo renkami įrodymai

c1) Terminai

29. Jei prašymas išsamus ir gali būti vykdomas, 10 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašomasis teismas prašymą vykdo nedelsdamas, tačiau ne vėliau kaip per 90 dienų nuo prašymo gavimo dienos.

30. Jei prašymo negalima vykdyti, kadangi jame nėra visos reikiamos 4 straipsnyje nurodytos informacijos, arba jis neatitinka 5 ir 6 straipsniuose nustatytų sąlygų, 10 straipsnyje nurodytas terminas pradedamas skaičiuoti tik tada, kai prašomasis teismas gavo deramai užpildytą prašymą (9 straipsnis).

31. Jeigu prieš vykdydamas prašymą prašomasis teismas pagal 18 straipsnio 3 dalį paprašė prašančiojo teismo atitinkamo užstato dėl prašomų išlaidų ar išankstinio jų apmokėjimo, šis terminas pradedamas skaičiuoti tik tada, kai pateikiamas užstatas arba sumokamas išankstinis mokėjimas.

c2) Prašymų vykdymui taikytina teisė

32. Paprastai prašomasis teismas prašymą vykdo pagal savo valstybės narės teisę (10 straipsnio 2 dalis). Tačiau jis gali vykdyti prašymą specialia tvarka, numatyta prašančiojo teismo valstybės narės teisėje, jei prašantysis teismas to paprašo pagal *A formos* 13 punktą (žr. 15 punktą). Jei prašomajam teismui kyla kokių nors abejonių dėl

prašomos specialios tvarkos, papildomos informacijos galima prašyti naudojant *C formą*.

33. Tačiau, jei prašančiojo teismo valstybės narės tvarka nesuderinama su prašomojo teismo valstybės narės teise, arba dėl praktinių sunkumų, prašomasis teismas gali atsisakyti laikytis tokio reikalavimo (10 straipsnio 3 dalis). Tvarka gali būti laikoma nesuderinama su prašomojo teismo valstybės narės teise, jei ji pažeidžia tos valstybės narės pagrindinius teisės principus. Abiem atvejais prašomasis teismas informuoja prašantįjį teismą naudodamas *E formą*.

c3) Prievartos priemonės

34. Prievartos priemonėms vykdant prašymą taikytina teisė nustatoma pagal prašomojo teismo valstybės narės teisę tokiu mastu, kaip numatyta prašomojo teismo valstybės narės teisėje, kai prašymą, parengtą tuo pačiu tikslu, vykdo tos valstybės narės nacionalinės institucijos arba viena iš suinteresuotųjų šalių (13 straipsnis). Reikėtų pažymėti, kad tiesiogiai įrodymai (žr. 50–55 punktus) gali būti renkami tik savanorišku pagrindu, nesiimant prievartos priemonių (17 straipsnio 2 dalis).

c4) Prašymo vykdymas esant ir dalyvaujant šalims arba prašančiojo teismo atstovams

35. Jeigu prašančiojo teismo valstybės narės teisė numato, šalys ir jų atstovai, jeigu tokie yra, turi teisę dalyvauti prašomajam teismui renkant įrodymus (11 straipsnio 1 dalis).

36. Jeigu tai suderinama su prašančiojo teismo valstybės narės teise, prašančiojo teismo atstovai turi teisę dalyvauti, kai įrodymus renka prašomasis teismas (12 straipsnio 1 dalis).

37. Sąvoka prašančiojo teismo „atstovas“ reiškia šio teismo paskirtus teisėjus pagal jo valstybės narės teisę, arba bet koki kitą asmenį, pavyzdžiui, šio teismo paskirtą ekspertą.

38. Prašantysis teismas savo prašyme (*A forma*) informuoja prašomąjį teismą, kad šalys ir jų atstovai, jeigu tokie yra, dalyvaus, o kai kuriais atvejais, kad prašoma jas dalyvauti, arba kad dalyvaus jo atstovai, o kai kuriais atvejais, kad prašoma juos dalyvauti. Ši informacija taip pat gali būti pateikta bet kuriuo kitu tinkamu laiku (11 straipsnio 2 dalis ir 12 straipsnio 3 dalis).

39. Jeigu šalių ir jų atstovų, jeigu tokie yra, arba prašančiojo teismo atstovų prašoma dalyvauti renkant įrodymus, prašomasis teismas nustato sąlygas, kuriomis jie gali dalyvauti, nebent ši tvarka nesuderinama su prašomojo teismo valstybės narės teise arba dėl praktinių sunkumų (11 straipsnio 3 dalis, 12 straipsnio 4 dalis ir 10 straipsnio 3 dalis).

40. Jei ši tvarka priimtina, prašomasis teismas praneša šalims ir jų atstovams, jeigu tokie yra, arba prašančiajam teismui apie procesinių veiksmų laiką ir vietą, o kai kuriais atvejais, sąlygas, kuriomis jie gali dalyvauti, naudodamas *E* ir *F formas* (11 straipsnio 4 dalis ir 12 straipsnio 5 dalis).

41. Jei tokia galimybė numatyta prašomojo teismo valstybės narės teisėje, jis bet kuriuo atveju turi galimybę prašyti šalių ir jų atstovų, jeigu tokie yra, būti ar dalyvauti renkant įrodymus (11 straipsnio 5 dalis).

d) Atsisakymas vykdyti prašymą

d1) Asmens teisė arba pareiga atsisakyti pateikti įrodymus

42. 14 straipsnyje numatyta, kad prašymas apklausti asmenį negali būti vykdomas, jeigu suinteresuotas asmuo reikalauja

- pasinaudoti teise atsisakyti duoti parodymus arba
- kad jam būtų uždrausta juos duoti.

Asmuo gali remtis

- prašomojo teismo valstybės narės teise; arba

- prašančiojo teismo valstybės narės teise. Tokiu atveju tokia teisė turi būti nurodyta prašyme arba prireikus, prašomojo teismo atveju, turi būti patvirtinta prašančiojo teismo.

d2) Ivairūs atsisakymo pagrindai

43. Kadangi reglamentu siekiama palengvinti įrodymų rinkimą su užsieniu susijusiose bylose, atsisakyti vykdyti prašymą galima tik absoliučiai išimtiniais atvejais. Galimybę paduoti apeliacinį skundą dėl atsisakymo reglamentuoja nacionalinė teisė. Atsisakymo pagrindai yra griežtai apriboti. Atsisakyti vykdyti prašymą galima, tik jeigu:

- prašymas nepriklauso reglamento taikymo sričiai (1 straipsnis); arba
- prašomasis teismas neturi teisės vykdyti prašomą priemonę (14 straipsnio 2 dalies b punktas); arba
- prašantysis teismas nesilaiko prašomojo teismo prašymo užpildyti prašymą pagal 8 straipsnį per 30 dienų nuo dienos, kai prašomasis teismas paprašė jo tai padaryti; arba
- užstatas arba išankstinis mokėjimas, kurio buvo paprašyta pagal 18 straipsnio 3 dalį, nepateikiamas per 60 dienų nuo dienos, kai prašomasis teismas paprašė tokio užstato arba išankstinio mokėjimo.

44. Reikėtų pažymėti, kad negalima atsisakyti vykdyti prašymą tik dėl to, kad pagal prašomojo teismo valstybės narės teisę tos valstybės narės teismas turi išimtinę jurisdikciją ieškinio dalykui arba tos valstybės narės teisė nepripažintų teisės pareikšti ieškinį dėl to (14 straipsnio 3 dalis).

d3) Viešosios tvarkos išlygos netaikymas

45. Be to, kas paminėta pirmiau, prašomasis teismas negali remtis jokia viešosios tvarkos (*ordre public*) išlyga siekdamas pateisinti atsisakymą rinkti įrodymus.

d4) Atsisakymo pasekmės

46. Jeigu prašomasis teismas atsisako vykdyti prašymą dėl vienos iš 14 straipsnio 2

dalyje minėtų priežasčių, prašomasis teismas apie tai praneša prašančiajam teismui per 60 dienų nuo prašymo gavimo dienos, naudodamas *H formą* (14 straipsnio 4 dalis).

e) Pranešimas apie prašomojo teismo delsimą arba atsisakymą

47. Jeigu prašomasis teismas negali įvykdyti prašymo per 90 dienų nuo jo gavimo, jis apie tai informuoja prašantįjį teismą, naudodamas *G formą*. Tai darydamas jis nurodo delsimą priežastis, o taip pat numatytą laiką, kurio prašomasis teismas mano jam prireiks prašymui įvykdyti (15 straipsnis).

48. Jei prašomojo teismo prašoma renkant įrodymus naudoti ryšio technologiją, pirmiausia vaizdo konferencijos ir telekonferencijos būdą pagal 10 straipsnio 4 dalį, ir jei prašomasis teismas negali laikytis šio reikalavimo dėl vienos iš 10 straipsnio 4 dalies antroje įtraukoje nurodytų priežasčių, jis apie tai praneša prašančiajam teismui, naudodamas *E formą*.

f) Tvarka įvykdžius prašymą

49. Įvykdęs prašymą, prašomasis teismas nedelsdamas išsiunčia prašančiajam teismui dokumentus, kuriuose nurodytas prašymo įvykdymas, ir kai kuriais atvejais grąžina iš prašančiojo teismo gautus dokumentus. Prie dokumentų pridedamas įvykdymo patvirtinimas, naudojant *H formą* (16 straipsnis).

C. Prašančiojo teismo tiesiogiai renkami įrodymai (17 straipsnis)

50. Reglamentas leidžia vienos valstybės narės teismui tiesiogiai rinkti įrodymus kitoje valstybėje narėje. Reglamento 17 straipsnyje nurodytos šio įrodymų rinkimo būdo sąlygos ir apribojimai (žr. III priedą).

51. Turėtų būti taikoma tokia tvarka: jeigu teismas prašo, kad įrodymai būtų tiesiogiai renkami kitoje valstybėje narėje, jis prašymą paduoda 3 straipsnio 3 dalyje minėtai tos valstybės centrinei įstaigai arba kompetentingai institucijai, naudodamas *I formą* (17

straipsnio 1 dalis). Per 30 dienų nuo prašymo gavimo dienos centrinė įstaiga arba kompetentinga institucija informuoja prašantįjį teismą, ar prašymas yra priimtinas, o prireikus, kokiomis sąlygomis pagal jos teisę turi būti įvykdytas, naudodama *J formą* (17 straipsnio 4 dalis).

52. Pirmiausia šios institucijos gali paskirti savo valstybės narės teismą dalyvauti renkant įrodymus, kad būtų užtikrintas tinkamas 17 straipsnio ir ypač 17 straipsnio 4 dalyje nustatytų sąlygų taikymas.

53. Prašomosios valstybės centrinė įstaiga arba kompetentinga institucija gali atsisakyti tiesiogiai rinkti įrodymus tik tuo atveju, jeigu (17 straipsnio 5 dalis):

- prašyme nėra visos reikalingos informacijos pagal 4 straipsnį (*A forma*);
- prašymas nepriklauso reglamento taikymo sričiai (1 straipsnis);
- tiesioginis įrodymų rinkimas prieštarauja jo valstybės narės pagrindiniams teisės principams. Reglamente tie principai neapibrėžti.

54. Prašantysis teismas tiesiogiai įrodymus gali rinkti tik savanorišku pagrindu, nesiimdamas prievartos priemonių (17 straipsnio 2 dalis). Todėl jeigu tiesioginis įrodymų rinkimas reiškia, kad asmuo turi būti apklaustas, prašantysis teismas informuoja tą asmenį, kad apklausa vyks savanorišku pagrindu.

55. Nepažeisdamas prašomosios valstybės narės teisėje nustatytų sąlygų (žr. 17 straipsnio 4 dalį), prašantysis teismas prašymą vykdo pagal savo valstybės narės teisę (17 straipsnio 6 dalis). Įrodymus renka teisėjas arba bet kuris kitas asmuo, pavyzdžiui, ekspertas, konsulinis ar diplomatinis pareigūnas arba komisaras, kuris bus paskirtas pagal prašančiojo teismo valstybės narės teisę.

D. Šiuolaikinių ryšio priemonių taikymo taisyklės

56. Šiuolaikinės ryšio priemonės yra ypač svarbios nuosekliam reglamento taikymui, kad būtų pasiektas jo tikslas užtikrinti greitą ir efektyvų įrodymų rinkimą Europos Sąjungoje. Reglamentas numato, kad prašantysis teismas gali prašyti prašomojo teismo

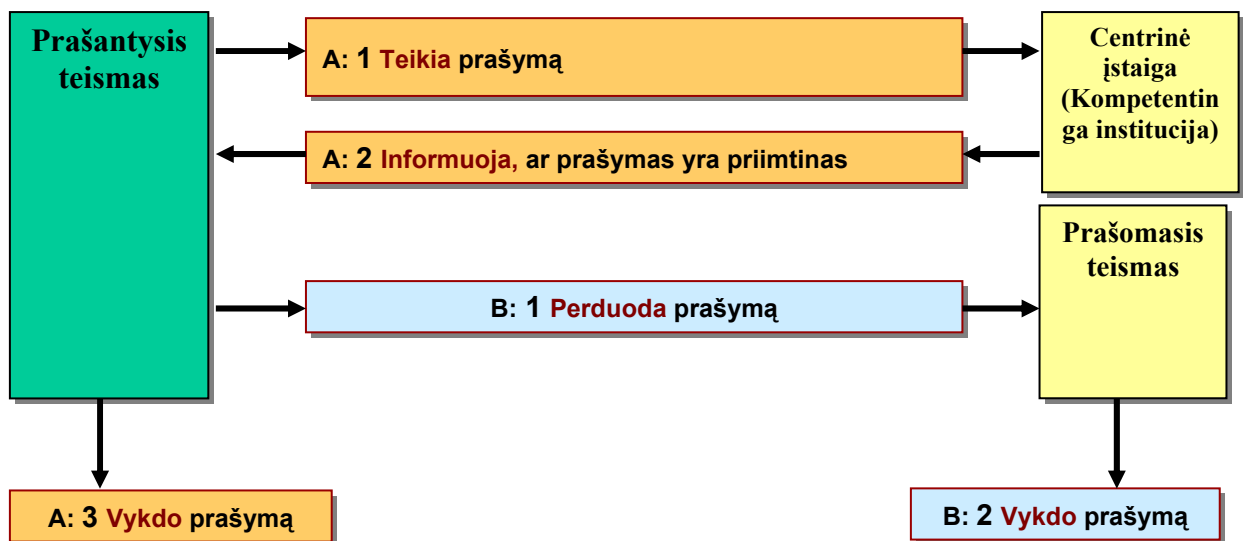
renkant įrodymus naudoti ryšio technologiją, pirmiausia vaizdo konferencijos ir telekonferencijos būdą (10 straipsnio 4 dalis). Tačiau jei prašantysis teismas pageidauja būti atsakingas už įrodymų rinkimą, taikomos 17 straipsnyje įtvirtintos taisyklės dėl tiesioginio įrodymų rinkimo ir būtinas prašomosios valstybės narės sutikimas. Reglamente numatyta, kad centrinė įstaiga arba kompetetinga institucija skatina naudoti ryšio technologijas (17 straipsnio 4 dalis).

57. Pavyzdžiui, apklausiant liudytoją ryšio technologijas gali naudoti už įrodymų rinkimą atsakingas teismas (t. y. prašomasis teismas pagal 10 straipsnio 4 dalį arba prašantysis teismas pagal 17 straipsnį). Tokiu atveju kitas teismas, kuris nėra atsakingas už įrodymų rinkimą (t. y. prašantysis teismas pagal 12 straipsnio 3 dalį arba teismas, paskirtas centrinės įstaigos arba kompetetingos institucijos pagal 17 straipsnio 4 dalį), gali dalyvauti apklausoje naudojant ryšio technologijas. Kaip nurodyta 14 punkte pirmiau, tai taip pat galėtų reikšti, kad teismas, kuris nėra atsakingas už įrodymų rinkimą, užduoda klausimus liudytojui, jeigu už įrodymų rinkimą atsakingas teismas sutinka.

58. Ateityje valstybės narės praneš, kuriuose teismuose galima naudoti vaizdo ir telekonferencijos būdą. Ši informacija bus skelbiama Europos teisminių institucijų tinklo civilinėse bylose interneto svetainėje.

59. Prašomasis teismas turi laikytis reikalavimo naudoti ryšio technologijas, nebent jos nesuderinamos su jo valstybės narės teise arba dėl praktinių sunkumų. Antras atsisakymo pagrindas faktiškai yra aktualesnis, nes dauguma teismų valstybėse narėse dar neturi galimybių rinkti įrodymus šiuolaikinėmis ryšio priemonėmis, ypač vaizdo konferencijos ar telekonferencijos būdu. Tačiau reglamentas numato, kad jeigu prašančiajame teisme arba prašomajame teisme nėra galimybių naudotis tokiais techninėmis priemonėmis, tokias priemones gali suteikti teismai tarpusavio susitarimu.

I priedas: Įrodymų rinkimo būdai

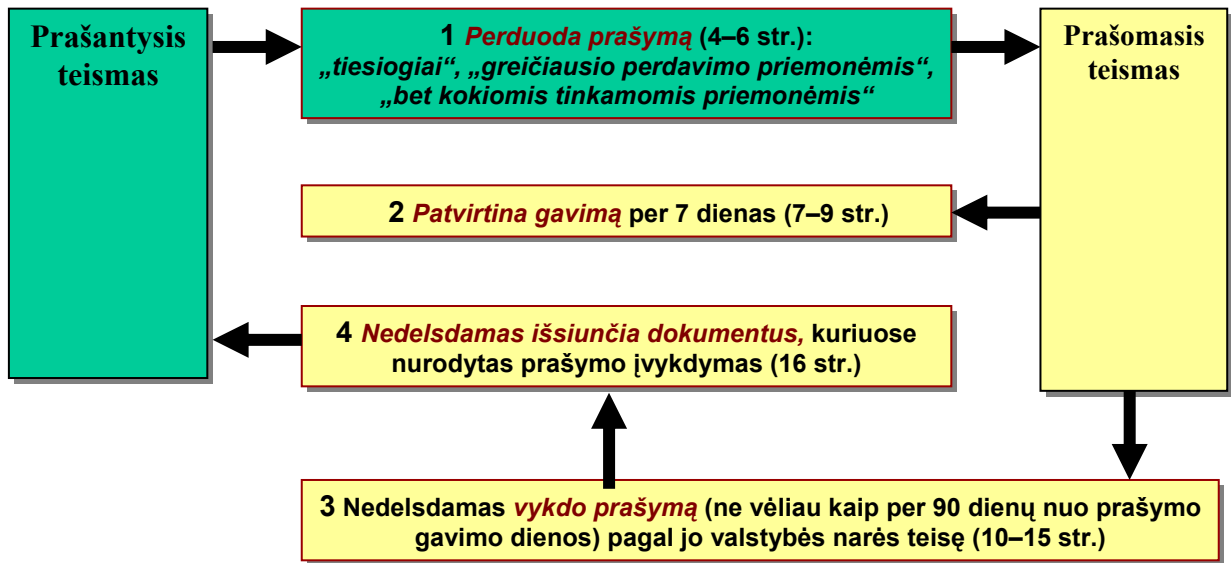

Paaškinimai:

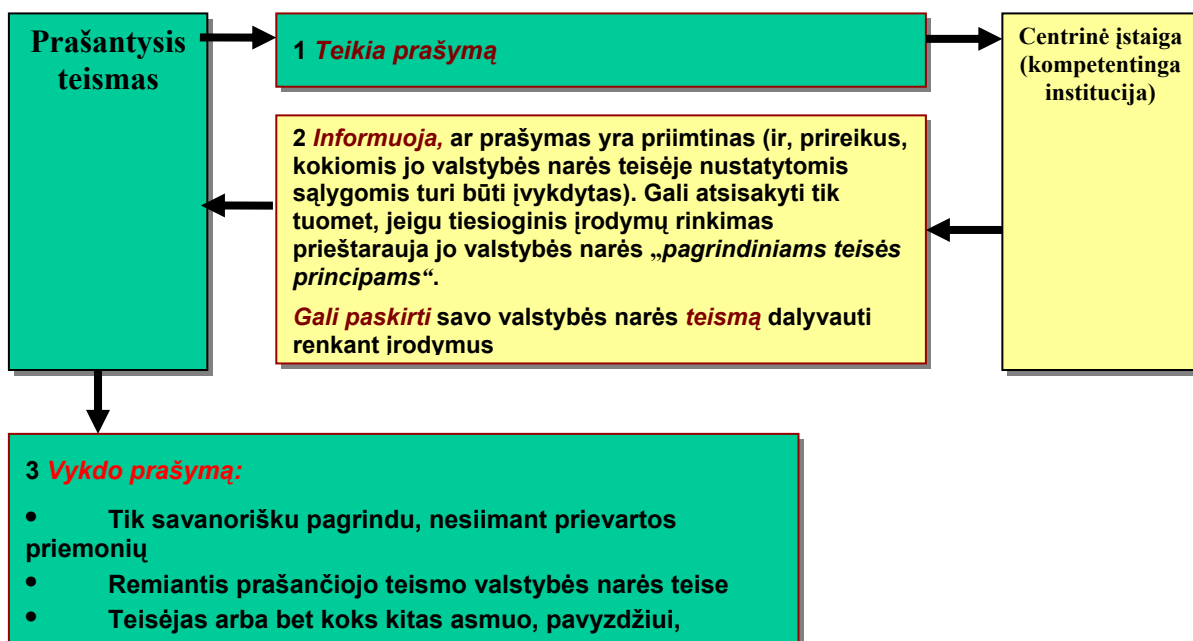
A: Tiesioginis įrodymų rinkimas (17 straipsnis)

B: Prašomojo teismo renkami įrodymai (4–16 straipsniai)

II priedas: Prašymas kompetentingam teismui

III priedas: Tiesioginis įrodymų rinkimas (17 straipsnis)

IV priedas: Standartinės formos (priedas)

A: Prašymas surinkti įrodymus

B: Prašymo gavimo patvirtinimas

C: Prašymas pateikti papildomos informacijos įrodymams rinkti

D: Užstato ar išankstinio mokėjimo gavimo patvirtinimas

E: Pranešimas apie prašymą dėl specialios tvarkos ir (arba) ryšio technologijų naudojimo

F: Pranešimas apie įrodymų rinkimo datą, laiką, vietą ir dalyvavimo sąlygas

G: Pranešimas apie delsimą

H: Informacija apie prašymo rezultatus

I: Tiesioginio įrodymų rinkimo prašymas

J: Informacija iš centrinės įstaigos (kompetentingos institucijos)